

पाटबंधारे प्रकल्पांच्या देखभाल आणि
दुरुस्तीचे मापदंड सुधारित करणे

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२००७/(१३/०७)/सिंव्य(कामे)

मंत्रालय, मुंबई

तारीख: २७.०८.२०१३

पहा

- १) शासन परिपत्रक क्रमांक: आयपीएम १०८४/२०१/पा.प.व पु.नि. दि.२४.१०.१९८५
- २) शासन परिपत्रक क्रमांक: देदुप्र -२००१/(२७४/०१)/सिंव्य(कामे)मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२ दि.२ जुलै, २००२

प्रस्तावना

वरील संदर्भ २ चे शासन परिपत्रकान्वये राज्यातील विविध पाटबंधारे प्रकल्पांच्या दुरुस्ती व देखभालीकरीता आस्थापना खर्च वगळून खालीलप्रमाणे मापदंड निश्चित करण्यात आले होते.

सदर मापदंड हे सन २००२ साली निश्चित करण्यात आले होते. ते आस्थापना खर्चाव्यतिरिक्त आहेत. दरम्यानच्या काळात पाटबंधारे प्रकल्पाच्या परिरक्षण व दुरुस्तीच्या कामासाठी लागणारे बांधकाम साहित्य, मजूरीचे दर, मशिनरी सुटे भाग, यांच्या किंमतीत वाढ झालेली आहे. पाटबंधारे प्रकल्पांच्या नियोजनाचे वेळी गृहीत धरलेले सिंचनाचे उद्दीष्ट भरीव प्रकारे साध्य होण्यासाठी सिंचन प्रणाली, धरणे आणि अनुषंगिक कामे यांच्या परिरक्षणाचा स्तर चांगला असणे आवश्यक आहे. यासाठी सदर मापदंडात सुधारणा करण्याच्या प्रश्न विचारधीन होता.

शासन निर्णय

- १) राज्यातील विविध पाटबंधारे योजनांच्या दुरुस्ती व परिरक्षण विषयक खर्चाचे मापदंड आस्थापना खर्च वगळून पुढील आदेशापर्यंत खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे.
 - १.१ व्दारासह सांडवे असलेल्या मोठया व मध्यम सिंचन प्रकल्पांकरीता, प्रत्यक्ष वापरात येणाऱ्या सिंचन क्षमतेसाठी
 - अ) मोठे प्रकल्प रु. ३८० प्रति हेक्टर
 - ब) मध्यम प्रकल्प रु. २८५ प्रति हेक्टर
 - १.२ व्दाराविरहित मध्यम व मोठया सिंचन प्रकल्पाकरीता, प्रत्यक्ष वापरात येणाऱ्या सिंचन क्षमतेसाठी
 - अ) मोठे प्रकल्प रु. २८५ प्रति हेक्टर
 - ब) मध्यम प्रकल्प रु. २३८ प्रति हेक्टर
 - १.३ शासकीय उपसा सिंचन योजनेवरील प्रत्यक्ष वापरात येणा-या सिंचन क्षमतेसाठी रु ३८० प्रति हेक्टर

- २) लघु प्रकल्पावरील प्रत्यक्ष वापरात येणाऱ्या सिंचन क्षमतेसाठी खर्चाचे प्रमाण रु. १९० प्रति हेक्टर
- ३) कोल्हापूर पद्धतीच्या बंधाऱ्यावरील प्रत्यक्ष वापरात येणाऱ्या सिंचन क्षमतेसाठी
 - अ) को.प.बंधारा २.५ मी दरवाजाच्या उंचीपर्यंत रु. १९० प्रति हेक्टर
 - ब) को.प.बंधारा २.५ मी पेक्षा दरवाज्यांची जास्त उंची रु.४७५ प्रति हेक्टर
- ४) साठवण तलावावरील प्रत्यक्ष वापरात येणाऱ्या सिंचन क्षमतेसाठी रु. ८० प्रति हेक्टर
- ५) देखभाल व दुरुस्तीसाठी मापदंड प्रत्यक्ष वापरात आणलेल्या सिंचन क्षेत्राच्या मर्यादेतच राहतील. यासाठी मागील तीन वर्षातील प्रत्यक्षात सिंचित केलेल्या क्षेत्राचे सरासरी क्षेत्र विचारात घेतले जाईल. अशा क्षेत्रात कालवा, जलाशय, नदी, नाले व विहीरी यावरुन केल्या जाणाऱ्या सिंचन क्षेत्राचा पण अंतर्भूव राहील. हे सिंचन क्षेत्र म्हणजे पीकक्षेत्र धरण्यांत येईल.
- ६) प्रकल्पनिहाय केलेल्या दुरुस्ती कामांची व खर्चाची नोंदवही ठेवण्यात यावी.
- ७) प्रकल्पाचे सर्व उपांग सुस्थितीत ठेवण्यासाठी व कार्यान्वित राहण्यासाठी प्राप्त होणाऱ्या देखभाल व दुरुस्ती निधीतून करावयाच्या खर्चाचे प्रमाण हे संदर्भ २ चे शासन निर्णयामध्ये नमूद केल्याप्रमाणेच राहील.
- ८) सिंचन प्रकल्पांसाठी देखभाल व दुरुस्तीसाठी निधी, खालील दोन्ही पैकी जी रक्कम कमी असेल त्यामर्यादेपर्यंत अनुज्ञेय राहील.
 - अ) सिंचन प्रकल्पांची मागील वर्षातील सिंचनाची पाणीपटटी वसुली (बिगर सिंचन पाणीपटटी वगळून)
 - ब) मागील तीन वर्षातील प्रत्यक्ष सिंचित केलेल्या सरासरी क्षेत्रानुसार काढलेला निधी
- ९) ज्या क्षेत्रावर पाणी वापर संस्था स्थापन होऊन लाभक्षेत्र परिरक्षण व परिचालनाकरिता पाणीवापर संस्थेकडे हस्तांतरीत करण्यात आलेले असेल त्या ठिकाणी निधीत त्याप्रमाणात वजावाट होईल.
- १०) वरील परीरक्षण व दुरुस्तीच्या खर्चाच्या मर्यादा या प्रती हेक्टरी जास्तीत जास्त किती खर्च अनुज्ञेय आहे ते दर्शवितात. परंतु क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनी सिंचन व्यवस्था जास्तीत जास्त कार्यक्षम राहण्याच्या दृष्टीने अत्यावश्यक अशाच दुरुस्तीची व परिरक्षणाची कामे हाती घेऊन परिरक्षणातील खर्च कमीत कमी ठेवण्याचा प्रयत्न करणे आवश्यक आहे. प्रकल्पांची सर्व उपांगे (धरण, पाईपलाईन, कालवा, वितरीका इ.) कमीत कमी खर्च करून सुस्थितीत व कार्यान्वित ठेवून जास्तीत जास्त क्षेत्र सिंचित करून त्यावरील पाणीपटटी वसुली पुर्णःत करणे व शासनाच्या महसुलात भर घालणे हे अपेक्षित आहे. यावर सिंचनाची परिणामकारकता अवलंबून राहणार आहे. देखभाल दुरुस्तीची कामे (मातीकाम, दरवाज्याची दुरुस्ती, इलेक्ट्रीक मोटार इ.) ही खात्यातील यांत्रिकी व विद्युत यंत्रणेव्वारे करून घ्यावित. आपत्कालीन स्थितीतच व खात्याची यंत्रसामग्री उपलब्ध न झाल्यासच अन्य प्रकारे प्रचलित शासन नियमांच्या आधीन राहून दुरुस्ती करून घेण्याचा प्रयत्न करावा. या यंत्रणेनी खात्यातील उपलब्ध यंत्रसामग्री व मनुष्य शक्तीचा वापर करून अत्यंत काटकसरीने व

माफक दरात (अंदाजपत्रकीय) ही कामे करावीत. कामाची गुणवत्ता उत्तम ठेवावी. अशा परिरक्षण व दुरुस्तीच्या खर्चात शासकीय उपसा सिंचन योजनेच्या विजेच्या खर्चाचाही अंतर्भाव असेल.

११) वर उल्लेखीत परिच्छेद.७ मधील घटकनिहाय ठरवून दिलेल्या खर्चाच्या मर्यादित बदल करण्याचा अधिकार लघु प्रकल्पाच्या बाबतीत अधीक्षक अभियंता यांना, मोठ्या व मध्यम प्रकल्पांच्या बाबतीत मुख्य अभियंता यांना राहील. असा बदल व्यवस्थीत कारणांसह व वस्तुस्थितीस आधारून क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनी प्रस्तावित केल्यास, त्याची छाननी करूनच वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी त्यास मान्यता द्यावी.

१२) दरवर्षी दुरुस्तीचा कार्यक्रम तयार करून तो शासनास सादर करावा तसेच संबंधीत ग्रामपंचायती/ पाणी वापर संस्था (असल्यास) त्यांना माहितीसाठी अग्रेषीत करणे आवश्यक राहील.

१३) सदर मापदंड हे सन २०१२-१३ च्या महागाई निर्देशांक(COST INFLATION INDEX) गृहीत धरून लागु करण्यात आला आहे. या मापदंडात दरवर्षी दरवाढीचा निर्देशांकामध्ये (COST INFLATION INDEX) होणारी वाढ देय राहील.

१४) हा शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ क्र०३०७/का १२ दि.१९.९.२०११ व वित्त विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ क्र २२१/कार्यासन व्यय १२ दि.१.८.२०१३ अन्वये मिळालेल्या संमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१३०८२७१३१५१२८२२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

र.वा.निकुम
शासनाचे सह सचिव

प्रत,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक,
२. मा.उप मुख्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक
३. मा.मंत्री, (जलसंपदा) (कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळे वगळून) यांचे स्वीय सहायक,
४. मा.मंत्री, (जलसंपदा) (कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळे) याचे स्वीय सहायक
५. मा.मंत्री, (ग्रामविकास व जलसंधारण) यांचे स्वीय सहायक,

६. मा.राज्यमंत्री, (जलसंपदा) याचे स्वीय सहायक,
७. महालेखापाल १/२(लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
८. महालेखापाल १/२(लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
९. प्रधान सचिव वित्त विभाग/नियोजन विभाग /आदिवासी विकास विभाग/ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
१०. सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग
११. स्वीय सहायक, प्रधान सचिव(जलसंपदा) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. स्वीय सहायक, प्रधान सचिव(लाक्षेवि) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. मुख्य अभियंता(पा) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग
१४. सर्व मुख्य अभियंते, जलसंपदा विभाग,
१५. स्वीय सहायक, उप सचिव(सिंव्य)
१६. सर्व अधीक्षक अभियंते, जलसंपदा विभाग
१७. सर्व कार्यकारीअभियंता, जलसंपदा विभाग
१८. सर्व तांत्रिक कार्यासन, जलसंपदा विभाग
१९. संचालक माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
२०. सिंव्य(कामे) कार्यासन संग्रहार्थ